

UŽITEČNÉ TIPY A TRIKY PRO WINDOWS

tipy & triky

Pravidelná dávka tipů, lstí a figlů pro váš operační systém a aplikace

JAN POVOLNÝ

Měsíc uplynul jako voda a psaní úvodníku ve vedrech, které zavalily naši republiku, nepatří mezi nejjednodušší úkoly. Přesto se jako obvykle pokusím okomentovat světovou IT scénu.

Před nadcházející letní okurkovou sezónou nepolevují boje mezi Windows a Linuxem. Stále více se objevují další „nezávislé“ testy, podporující buď ten nebo onen operační systém. Faktem však zůstává, že linuxový trh roste, stejně jako ten s Windows, vše na úkor dalších operačních systémů. Českými deníky v poslední době opět proběhly drobné zprávy o praktikách BSA. Kritizována byla zejména kalkulace ztrát softwarových společností zaviněných pirátským. ČR se stále pohybuje mírně nad celosvětovým průměrem (v procentech používání nelegálního softwaru), od pirátských východních velmocí jsme se však již odpoutali. Na internetu se objevil zajímavý návod na přeměnu Windows XP Home ve Windows XP Professional. Je veřejným tajemstvím, že některé funkce XP Pro lze provozovat i v XP Home. S některým tipem na toto téma se možná potkáte v příštím dílu našeho seriálu.

Soubor dnešních tipů rovnoměrně zasáhne do všech kategorií: Windows, Office i Easter Eggs. Přeji příjemné čtení a experimentování.

TIPY PRO WINDOWS

Používáte programy pro DOS?

(Windows XP) Tato otázka možná zní v rubrice tipů pro Windows trochu nesmyslně, nicméně v menších firmách je stále dost např. účetního softwaru, který pod DOSem pracuje, přestože firemní politika směřuje k Windows XP (např. díky jednodušší správě).

S programy pro DOS to však v nových verzích Windows není vůbec růžové. Tento tip by měl souhrnně ukázat možnosti nastavení tak, aby vaše dosové aplikace běžely v co nejpřirozenějším prostředí. Základem konfigurace prostředí pro aplikaci je vytvoření jejího zástupce na ploše Windows. To provedete buď standardní cestou, tedy poklepáním pravým tlačítkem na plochu a volbou *Nový – Zástupce*, kde následně vyhledáte spouštěcí EXE nebo COM soubor příslušné aplikace. Druhou možností je nalezení tohoto spouštěcího souboru v Průzkumníku a přetažení pravým tlačítkem na pracovní plochu. Na vzniklého zástupce poklepněte pravým tlačítkem myši a z kontextového menu vyberte položku *Vlastnosti*.

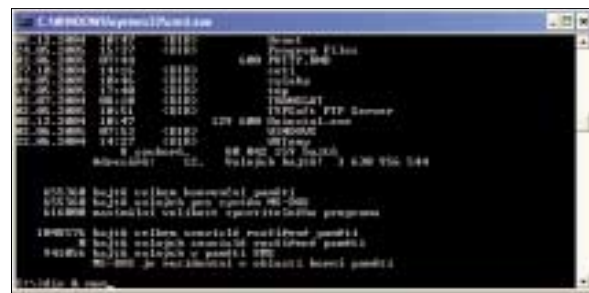
Spustíte tak poměrně bohatý dialog s nastavením. Na záložce *Písmo* můžete definovat řez a velikost písma, které bude v dosové aplikaci použito v případě, že ji spustíte pouze v okně. Velmi podstatná může být záložka *Paměť*, na níž lze definovat typ a velikost paměti použité pro běh aplikace. Dlouho-

dobí uživatelé DOSu jistě nezapomněli na pojmy jako EMS, XMS nebo konvenční paměť. Na záložce *Obrazovka* lze pevně definovat způsob zobrazení běžící aplikace (v okně nebo na celou obrazovku). Záložka *Různé* pak slouží například k eliminaci šetřice obrazovky, který často přivodí pád starších aplikací. Můžete zde také nastavit klávesové zkratky, jež chcete v emulaci DOSu ponechat (nebo naopak).

Samostatný odstavec pak zaslouží záložka *Kompatibilita*. Pokud máte s během programu stále problémy a předchozí možnosti nastavení jej nevyřešily, můžete aplikaci spustit v některém z módů kompatibility, který lze zvolit právě zde. Tento způsob emulace (např. Windows 98) lze úspěšně použít s instalačními programy, které se odmítají pod novou verzí Windows spustit, protože ji prostě neznají. Vytvořte pro ně zástupce na ploše, zvolte emulaci starší verze a máte vyhráno.

Příkazový řádek

(Windows XP/2000) U DOSu ještě chvíli zůstaneme, tentokrát v podobě krátkého tipu pro příkazový řádek. Podstatou příkazového řádku je samozřejmě zadávání příkazů. V novějších Windows je toto zadávání podstatně komfortnější, než tomu bylo dříve. Příkazy se například ukládají v historii a pouhým stiskem klávesy (nahoru) je lze opět vyvolat. V našem seriálu jsme již také zmiňovali možnost, jak vytvořit dávkový soubor a spustit několik příkazů po sobě. Toto lze však provést i jednodušším způsobem.

Spusťte příkazový řádek (např. z menu *Start – Spustit*, kde zadáte příkaz *cmd*). Chcete-li spustit posloupnost příkazů i bez dávkového souboru, vložte mezi ně prostě znak *&* (ampersand), například takto:

```
dir & mem
```

Tento soubor příkazů na jednom řádku vypíše obsah aktuálního adresáře a pod něj přidá do výstupu přehled použité operační paměti. K příkazům lze samozřejmě připojit i parametry.

```
dir c:\windows & mem >test.txt
```

Tato varianta zobrazí obsah adresáře Windows a celý výstup i s informací o paměti uloží do textového souboru. Příkazů lze řetězit i více.

WWW cache pod kontrolou

(IE 6.x) V tomto tipu si ukážeme místo, z něhož lze poměrně obstojně ovládat a prohlížet obsah internetové vyrovnávací paměti, tedy paměti, kam se ukládají webové stránky, které jste při surfování navštívili. Možná bu-

dete překvapení, jakým způsobem Windows po instalaci tuto paměť konfiguruje, zejména pak její nadměrnou velikost.

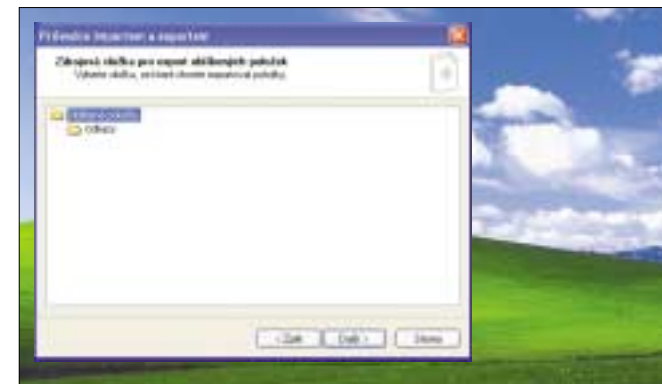
Spusťte Internet Explorer a jděte do roletového menu *Nástroje*, kde zvolte položku *Možnosti Internetu*. Řešení najdete hned na úvodní záložce *Obecné*, kde musíte poklepat na tlačítko *Nastavení* v sekci *Dočasné soubory Internetu*. Následující dialog je sice jednoduchý, ale naleznete v něm vše potřebné. Nejprve je nutné definovat podmínky, podle nichž se budou stránky ve vyrovnávací paměti archivovat. Následně můžete určit posuvníkem vymezený prostor. Standardně to může být i několik, podle mého názoru zbytečných gigabajtů. Jestliže například disponujete na jiné diskové jednotce místem, zatímco na „céčku“ ho mnoho nemáte, můžete Internet Exploreru sdělit, kam má dočasné soubory umístit. Operaci provedete snadno výběrem nové složky poté, co stisknete tlačítko *Přesunout složku*... Velmi šikovná je možnost prohlížení samotného obsahu vyrovnávací paměti. Najdete zde totiž pochopitelně všechny obrázky a HTML soubory, někdy také definiční soubory kaskádových stylů nebo java applety, které jste při surfování spustili. Obsah zobrazíte stiskem tlačítka *Zobrazit soubory*. Poslední možností je zobrazení objektů, které váš prohlížeč využívá. Konkrétně se jedná o moduly pro zobrazení flashe nebo javy.

Všechny změny potvrdíte stiskem tlačítka OK a restartem aplikace.

Jak na oblíbené?

(IE 5.x a vyšší) Oblíbeným položkám se v našem seriálu nevěnujeme poprvé. Jsou vlastně souborem internetových odkazů, které si vy jako uživatel nepamatujete a chcete je uložit pro pozdější použití. Položky jsou poměrně přehledně dostupné v roletovém menu *Oblíbené* přímo v Internet Exploreru, nicméně to není jediný způsob, jak je zobrazit. Navíc je takto máte k dispozici pouze v jednom jediném prohlížeči a v případě, že používáte i jiný, udržujete vlastně databázi odkazů zbytečně dvakrát.

Naštěstí nabízí IE pohodlnou cestu vedoucí k odstranění výše naznačeného problému. Oblíbené položky lze totiž exportovat do jednoho souboru, který je vlastně obyčejnou WWW stránkou s příponou HTM. Tuto stránku pak můžete nastavit jako domovskou jak v samotném IE, tak v libovolném jiném prohlížeči.

Jestliže chcete své oblíbené položky exportovat, spusťte IE a přejděte do roletového menu *Soubor*. Zde vyberte položku *Import a Export*, která aktivuje (jak jinak) přehledného průvodce importem nebo exportem oblíbených položek a cookies. Zvolte tedy export oblíbených položek a pokračujte. Poté vyberte ty složky stromu, které chcete exportovat – mohou to být samozřejmě všechny. Vyberte umístění výsledného HTM souboru a potvrdíte. Po-

té zkuste výsledný soubor načíst do vašeho prohlížeče a uvidíte jednoduchou textovou stránku se stromovou strukturou vašich odkazů. Pro někoho může být tato stránka přehlednější než hledání v roletovém menu.

TIPY PRO MS OFFICE

Vlastní seznamy

(Excel 2000 a vyšší) Již v jednom z předchozích dílů jsme naznačili možnosti Excelu při práci s automaticky generovanými seznamy. Pokud například sestavujete tabulku, jež obsahuje v některém ze sloupců pravidelnou posloupnost čísel nebo třeba měsíců v roce, dokáže vám Excel velmi efektivně pomoci. Dnes si ukážeme, jak tento způsob práce dotáhnout téměř k dokonalosti.

Otevřete MS Excel a zkuste vytvořit jeden z automatických seznamů. Posloupnost čísel vytvoříte např. tak, že vepíšete do buněk pod sebe čísla jdoucí za sebou (např. 1, 2 nebo 1, 3), označíte první buňku a levým tlačítkem myši kliknete na pravý dolní roh označené buňky, reprezentovaný černým čtvercem. Kurzor myši se nad tímto rohem promění na křížek. Poté stačí táhnout určeným směrem (patrně dolů) a vidíte vytváření seznamu o libovolné délce. Podobně lze vytvořit seznam měsíců v roce, dnů v týdnu a několik dalších.

Pokud vám předdefinované seznamy nestačí, můžete si v přehledném dialogu nastavit další. Jděte v Excelu do roletového menu *Nástroje* a zvolte položku *Možnosti*. Zde pokračujte na záložku *Vlastní seznamy*. V levé polovině dialogu vidíte hotové seznamy, které jste dosud mohli využívat. Nenajdete zde pouze ty číselné, kterých je ovšem nekonečně mnoho kombinací – Excel je přece tabulkovým kalkulátorem. Pro vytvoření nového seznamu stačí označit položku *Nový seznam* a stisknout tlačítko *Přidat* v pravé polovině dialogu. Poté už jen vepíšete do pravého okna požadovanou posloupnost. Pokud jste

už něco podobného vytvořili v některé z tabulek, můžete posloupnost vložit načtením buněk přímo z tabulky. Stačí poklepat na červenou šipku u formuláře pro import v dolní části dialogu a označit na listu potřebnou oblast dat.

Zabezpečte dokument

(Word 2003) Bezpečnost. Slovo, které je takzvaně na pořadu dne. Bezpečnost a z ní plynoucí omezení se dnes týkají každého uživatele. Všich-

ni zápolíme s nejrůznějšími viry a červy nebo s úplně jinými útoky, které mají většinou jediný cíl: zničení nebo poškození naší práce. Nejinak je tomu i u kancelářských dokumentů. Proto Microsoft již delší dobu umožňuje jejich zamykání a ochranu. V nejnovějších verzích Office jsou pak možnosti nastavení velmi pokročilé. V tomto krátkém tipu si ukážeme, jak uzamknout wordový dokument.

Spustíte MS Word a otevřete dokument, který chcete uzamknout. Nyní jděte do roletového menu *Nástroje* a zvolte položku *Možnosti*. Pokračujte na záložku *Zabezpečení*, kde naleznete vše podstatné. Dříve bylo možné dokument pouze zaheslovat, dnes již můžete rozhodnout, zda jej znepřístupníte pouze pro zápis, nebo pro zápis i pro čtení. Lze dokonce zvolit, jaký šifrovací algoritmus bude použit a zda budete šifrovat společně s obsahem dokumentu i jeho ostatní vlastnosti. Jestliže zvolíte tlačítko *Uzamknout dokument*, objeví se další rozsáhlé možnosti voleb. Lze omezit dostupnost formátovacích stylů, je možné povolit pouze úpravu komentářů a nikoliv celého textu, dokonce můžete určit i oddíly dokumentu, které upravit lze a oddíly, které budou ostatním uživatelům nepřístupné. Vše nastavujete přehledně v panelu v pravé části pracovního okna

Wordu. V dialogu pro zabezpečení máte k dispozici i několik položek zajišťujících ochranu osobních dat, na kterou je dnes kladen velký důraz. Lze tak například zamezit přechtení nebo distribuci obecných informací o dokumentu, obsahujících jméno tvůrce a jeho iniciály.

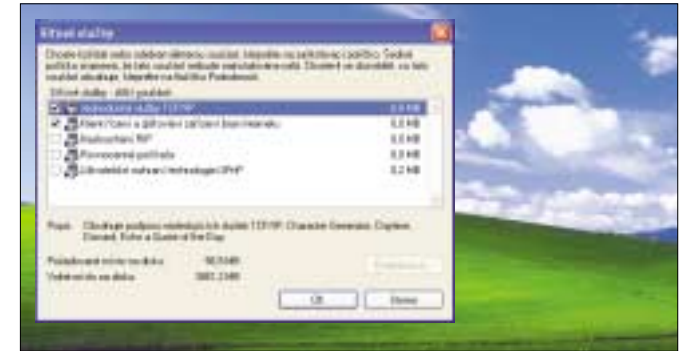
Při nastavení práv však buďte obezřetní, zvláště při ztrátě hesla.

EASTER EGGS

Skryté citáty

(Windows XP) Součástí dnešního dílu bude i jedno velikonoční vajíčko, na které jsme v našem seriálu ještě nenarazili. Vlastně se nejedná o trik jako takový, ukážeme si spíše cestu k informacím, které sice jsou dostupné i jinak, ale ne tak snadno a ne tak pohromadě.

Ve Windows XP se totiž nacházejí místa jako dělaná pro zveřejnění nějakého úderného citátu. Proto je součástí instalace soubor, ve kterém jsou tyto citáty uloženy. Následujícím postupem se k tomuto souboru dostaneme. Cesta je snadná, otevřete svého oblíbeného správce souborů a jděte až do složky *Windows – System32 – Drives – Etc.* Zde leží několik zapomenutých textových souborů bez přípon (až na *lmhosts*), které jsou součástí takzvaného *Simple TCP/IP*. Jeden z těchto souborů se nazývá příznačně *Quotes* a obsahuje slíbené skryté citáty předních světových velikánů. Jelikož však

není součástí standardní instalace, možná jej na tomto místě nenajdete. Pro jeho zobrazení je nutné doinstalovat balíček *Simple TCP/IP*. Jděte do menu *Start* a zvolte *Ovládací panely*. Zde poklepejte na ikonu *Přidat nebo odebrat programy* a v následujícím dialogu zvolte tlačítko *Přidat nebo odebrat součásti systému* po levé straně. V seznamu balíčků vyhledejte *Síťové služby*, označte je a stiskněte tlačítko *Podrobnosti*. Zaškrtněte volbu *Jednoduché služby TCP/IP* a vše potvrďte. Budete nuceni vložit instalační CD. Po krátké instalaci opět nahlédněte do výše zmíněné složky s textovými soubory. *Quotes* by měly být na místě.

Tímto tipem se dnes rozloučíme, příště se těším opět na shledanou.

Intertipy

S tejně jako v úvodu k hlavnímu článku, ani tentokrát nesmím opomenout panující vedro. Přesto je ve světě internetu jako obvykle novinek podstatně více.

Ačkoliv se budu opakovat, musím opět zmínit „klesající“ trend připojení ADSL. Ne že by operátoři snížili jeho cenu, vymysleli ale ještě menší tarify, které nyní pořídíte za cca 400 Kč měsíčně. Ty jsou už velmi vážnou konkurencí komutovaného vytáčeného připojení s rychlostí 56 kbps, jemuž podle mého názoru definitivně odzvonilo.

Vstup nadnárodních hráčů na český trh operátorů navíc optimisticky vybízí k myšlenkám na neustálé zlepšování celé situace a výrazně tak přibližují vidinu internetu v každé domácnosti. V médiích se objevila kampaň na datové služby jednoho z mobilních operátorů, která se troufale vysmívá připojení přes pevnou linku. Možná i toto je trend, který bude v budoucích letech ještě sílit.

Dnešní sada internetových odkazů se pokusí zabrousit do světa serverů. Snad se jí to podaří.

MacWindows

www.macwindows.com/servtips.html

Začneme stránkou mírně obstarožní, ale stále plnou informací. Jak již název napovídá, autoři se věnují tipům z oblasti integrace Maců a Windows NT serverů do jedné funkční sítě. Zpracování je čistě textové, dalo by se říci „vše v jednom“. Tipů je ale mnoho a styl uspořádání umožňuje snadné prohlížení off-line i v textových prohlížečích. Více informací pak najdete na domovské stránce této domény. Anglicky.

JSI FAQ

www.jsifaq.com

Výborná stránka s ohromným množstvím tipů pro všechny serverové verze operačního systému Windows, počínaje NT a konče serverem 2003. Tipy jsou rozděleny pouze podle pořadí, k dispozici je takzvaný index, kde najdete odkazy se skupené na jednotlivé „stovky“ tipů. Naštěstí nechybí fulltextový vyhledávač, jinak byste se v tom zmatku těžko orientovali. Jednotlivé tipy jsou zpracovány téměř výhradně textově bez použití grafiky, text je ovšem vydatně formátován. A to je vlastně vše, víc toho na stránkách nenajdete. Vše anglicky.

SearchWin2000

searchwin2000.techtarget.com/tips/0,289484,sid1,00.html

Profesionálně provedená stránka věnovaná hlavně Windows 2000, včetně jejich serverové části. Výše uvedený odkaz směřuje přímo na oddíl věnovaný tipům a trikům. Ty jsou tematicky rozděleny do jakýchkoli diskusí, ovšem nikoliv v pravém slova smyslu. Pod každým tématem najdete několik stran odkazů, směřujících na konkrétní problémy. Tipy jsou zpracovány převážně textově. Stránka obsahuje nepostradatelný vyhledávač a nabízí spoustu dalších služeb, včetně zasílaných novinek nebo přihlášených do diskusních skupin. K dispozici jsou recenze knih i jakési zprávičky. Vše v angličtině.

SQL server performance

www.sql-server-performance.com

Po všech stránkách velmi povedený web věnovaný ladění výkonu SQL serveru. V úvodu před sebou máte seznam novinek na webu a také několik důvodů, proč se podílet na tvorbě právě tohoto webu. Pilířem jsou samotné články, tematicky rozdělené do čtyř skupin. V každé skupině

vás čeká další dávka už konkrétně nasměrovaných odkazů. Naštěstí existuje vyhledávač. Součástí stránek je i poměrně rozsáhlá nabídka publikací, cenné jsou také často kladené dotazy a odpovědi na ně – najdete jich zde přes stovku. Spousty dalších materiálů jsou dostupné ve formátu PDF. Mezi další služby patří možnost účasti v diskusních fórech provozovaných tímto serverem a bohatá nabídka utilit. V angličtině.

Tek Tips

www.tek-tips.com

Opět velmi povedená stránka s velkým množstvím tipů a triků pro systémové správce a programátory. Podobně jako u jednoho z předchozích odkazů jsou tipy zpracovány formou jakési pseudodiskuse, kdy je položen dotaz, který je následně zodpovězen v diskusi. Dotazy jsou tematicky rozděleny, součástí každého tématu jsou řádově stovky dotazů. Vyhledávač nechybí a pracuje spolehlivě. Zajímavostí je fakt, že se stránky zdaleka nevěnují pouze softwaru. Najdete zde stejné množství tipů pro hardware (v sekci *Hardware, Data and Voice*). V nabídce je i přihláška do diskusní skupiny a možnost bezplatné registrace vedoucí k zasílání informačního bulletinu.

Petri Tips and Tricks

www.petri.co.il/tips_and_tricks.htm

Velmi přehledná a přitom jednoduchá stránka od soukromé osoby, věnovaná převážně administrátorským tipům a trikům pro Windows. Výše uvedený odkaz směřuje přímo na zhruba desítku témat (Active Directory, Disk Management, DNS, Exchange a další), pod kterými najdete podstatně delší seznam konkrétních příspěvků. Jednotlivé tipy jsou zpracovány pouze textově, ovšem podrobně. Stránka obsahuje externí vyhledávač ve formě okénka pro Google. K dispozici jsou i často kladené dotazy a diskusní fóra. Kromě tipů a triků zde najdete rady a návody ve formě

článků, jejichž TOP TEN je v levé dolní části hlavního menu. Vše v angličtině.

Kelly's Korner

www.kellys-korner-xp.com/xp.htm

Obsahově velmi zajímavá, vzhledem mírně odpudivá stránka věnovaná výhradně Windows XP. V úvodu vás autor uvítá krátkým sdělením a poté pokračujete v levém menu. Pod každým odkazem najdete dlouhý seznam příspěvků, z nichž ne všechny jsou součástí tohoto webu. Spousta odkazů směřuje mimo jiné i na stránky Microsoftu. To ale určitě není na škodu. Pokud se v tom všem nevyznáte, nabídne vám menu souhrn příspěvků od A do Z, s možností jejich stažení v jediném PDF souboru (výborně!). Rozhodně nevynechejte kategorii *Tweaks*, která obsahuje hromadu nestandardních tipů. Obdobou tradičních FAQ jsou otázky a odpovědi v sekci *TOP10*. Na stránkách dále objevíte odkazy na diskusní fóra a stránky o Windows XP (opět Google Search) a také seznam dostupných freewareových utilit, z nichž některé vám pomohou s realizací zde popsaných tipů. Nic více, nic méně. Anglicky.

Tímto odkazem se dnes rozloučíme, příště opět na shledanou.

